

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ യുദ്ധകാണ്ഡേ

॥ ചതുഃസപ്തതിതമഃ സർഗഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| ചതുഃസപ്തതിതമഃ സർഗഃ ||

ജാംബവദാദേശേന ഹനുമതാ ഹിമാലയാദിവൃൗഷധീനാം
പർവതസ്യാനയനം താസാം ഗന്ധേന ശ്രീരാമലക്ഷ്മണയോഃ സമേഷാം
വാനരാണാം ച സ്യാസ്ഥ്വലാഭഃ

തയോസ്സദാസാദിതയോ രണോഗ്രേ
മുമോഹ സൈന്ധവം ഹരിയുമപാനാം |
സുഗ്രീവനീലാംഗദജാംബവന്തോ
ന ചാപി കിഞ്ചിത് പ്രതിപേദിരേ തേ || 6.74.1 ||

തതോ വിഷണ്ണം സമവേക്ഷ്യ സർവം
വിഭീഷണോ ബുദ്ധിമതാം വരിഷ്ടഃ |
ഉവാച ശാഖാമൃഗരാജവീരാ -
നാശ്യാസയന്നപ്രതിമൈർവചോഭിഃ || 6.74.2 ||

മാ ദൈഷ്ടു നാസ്ത്യത്ര വിഷാദകാലോ
യദാർയപുത്രൗ ഹ്യവശൗ വിഷണ്ണൗ |
സ്വയംഭുവോ വാക്യമമോദ്യഹന്തൗ
യത്സാദിതാവിന്ദ്രജിതാസ്സജ്ജാലൈഃ || 6.74.3 ||

തസ്മൈ തു ദത്തം പരമാസ്സമേതത്
സ്വയംഭുവാ ബ്രാഹ്മമമോഘവീര്യം |

തൻമാനയന്തൗ യുധി രാജപുത്രൗ
നിപാതിതൗ കോത്രിത വിഷാദകാലഃ || 6.74.4 ||

ബ്രാഹ്മമസ്ത്രം തതോ ധീമാൻ
മാനയിത്യാ തു മാരുതിഃ |
വിഭീഷണവചഃ ശ്രുത്യാ
ഹനുമാനിദമബ്രവീത് || 6.74.5 ||

അസ്മിന്നസ്ത്രഹതേ സൈന്ധവേ
വാനരാണാം തരസ്വിനാം |
യോ യോ ധാരയതേ പ്രാണാം -
സ്ത്രം തമാശ്യാസയാവഹേ || 6.74.6 ||

താവുഭൗ യുഗപദ് വീരൗ
ഹനുമദ്രാക്ഷസോത്തമൗ |
ഉൽകാഹസ്തു തദാ രാത്രൗ
രണശീർഷേ വിചേരതുഃ || 6.74.7 ||

ഭിന്നലാംഗുലഹസ്തോരു -
പാദാംഗുലിശിരോധരൈഃ |
സ്രവദ്ഭിഃ ക്ഷതജം ഗാത്രൈഃ
പ്രസ്രവദ്ഭിഃ സമന്തതഃ || 6.74.8 ||

പതിതൈഃ പർവതാകാരൈ -
ർവാനരൈരഭിസംവൃതാം |
ശസ്ത്രൈശ്ച പതിതൈർഭീഷ്ണൈ -
ർഭദ്യശാതേ വസുന്ധരാം || 6.74.9 ||

സുഗ്രീവമംഗദം നീലം
ശരഭം ഗന്ധമാദനം |

ജാംബവന്തം സുഷേണം ച
വേഗദർശിനമേവ ച ||6.74.10 ||

മൈന്ദം നലം ജ്യോതിർമുഖം
ദ്വിവിദം ചാപി വാനരം |
വിഭീഷണോ ഹനുമാംശ്ച
ദദ്യശാതേ ഹതാൻ രണേ ||6.74.11 ||

സപ്തഷ്ടിർഹതാഃ കോട്യോ
വാനരാണാം തരസ്വിനാം |
അഹനഃ പഞ്ചമശേഷേണ
വൽലഭേന സ്വയംഭുവഃ ||6.74.12 ||

സാഗരൗഘനിഭം ഭീമം
ദൃഷ്ട്വാ ബാണാർദിതം ബലം |
മാർഗതേ ജാംബവന്തം ച
ഹനുമാൻ സവിഭീഷണഃ ||6.74.13 ||

സ്വഭാവജരയാ യുക്തം
വൃദ്ധം ശരശതൈശ്ചിതം |
പ്രജാപതിസുതം വീരം
ശാമ്യന്തമിവ പാവകം ||6.74.14 ||

ദൃഷ്ട്വാ സമഭിസക്രമ്യ
പൗലസ്ത്യോ വാക്യമബ്രവീത് |
കച്ചിദാർയ ശരൈസ്തീക്ഷ്ണൈ -
രൻ പ്രാണോ ധ്വംസിതാസ്തുവ ||6.74.15 ||

വിഭീഷണവചഃ ശ്രുത്വാ
ജാംബവാനൃക്ഷപുംഗവഃ |

കൃഷ്ണാദഭ്യുദ്ഗിരൻ വാക്യ -
മിദം വചനമബ്രവീത് ||6.74.16 ||

നൈര്യതേന്ദ്ര മഹാവിര്യ
സ്വരേണ ത്യാഭിലക്ഷയേ |
വിധഗാത്രഃ ശിതൈർബാണൈ -
ര്യന ത്യാം പശ്യാമി ചക്ഷുഷാ ||6.74.17 ||

അഞ്ജനാ സുപ്രജാ യേന
മാതരിശ്യാ ച സുവ്രത |
ഹനുമാൻ വാനരശ്രേഷ്ഠഃ
പ്രാണാൻ ധാരയതേ ക്വചിത് ||6.74.18 ||

ശ്രുത്യാ ജാബ്ബവതോ വാക്യ -
മുവാചേദം വിഭീഷണം |
ആർയപുത്രാവതിക്രമ്യ
കസ്താത് പൃച്ഛസി മാരുതിം ||6.74.19 ||

നൈവ രാജനി സുഗ്രീവേ
നാംഗദേ നാപി രഘവേ |
ആർയ സന്ദർശിതഃ സ്നേഹോ
യഥാ വായുസുതേ പരഃ ||6.74.20 ||

വിഭീഷണവചഃ ശ്രുത്യാ
ജാബ്ബവാൻ വാക്യമബ്രവീത് |
ശൃണു നൈര്യതശാർദൂല
യസ്താത് പൃച്ഛാമി മാരുതിം ||6.74.21 ||

അസ്മിഞ്ജീവതി വീരേ തു
ഹതമപ്യഹതം ബലം |

ഹനുമത്യുജ്ജ്വലിതപ്രാണേ
ജീവന്തോപി മൃതാ വയം || 6.74.22 ||

ധരതേ മാരുതിസ്താത
മാരുതപ്രതിമോ യദി |
വൈശ്യാനരസമോ വീർയേ
ജീവിതാശാ തതോ ദവേത് || 6.74.23 ||

തതോ വ്യദ്ധമുപാഗമ്യ
വിനയേനാഭ്യവാദയത് |
ഗൃഹ്യ ജാംബവതഃ പാദൗ
ഹനുമാൻ മാരുതാത്മജഃ || 6.74.24 ||

ശ്രുത്യാ ഹനുമതോ വാക്യം
തദാ വിവ്യഥിതേന്ദ്രിയഃ |
പുനർജാതമിവാത്മാനം
മന്യതേ സൂർക്ഷപുംഗവഃ || 6.74.25 ||

തതോബ്രവീൻമഹാതേജാ
ഹനുമന്തം സ ജാംബവാൻ |
ആഗച്ഛ ഹരിശാർദൂല
വാനരാംസ്സാതുമർഹസി || 6.74.26 ||

നാൻയോ വിക്രമപർയാപ്ത -
സ്ത്വമേഷാം പരമഃ സഖാ |
ത്വത്പരാക്രമകാലോഽയം
നാൻയം പശ്യാമി കഞ്ചന || 6.74.27 ||

ഋക്ഷവാനരവീരാണാ -
മനീകാനി പ്രഹർഷയ |

വിശൽയൗ കൂരു ചാപ്യേതൗ
സാദിതൗ രാമലക്ഷ്മണൗ ||6.74.28 ||

ഗത്യാ പരമമധ്യാന -
മുപർയുപരി സാഗരം |
ഹിമവന്തം നഗശ്രേഷ്ഠം
ഹനുമൻ ഗന്തുമർഹസി ||6.74.29 ||

തതഃ കാഞ്ചനമത്യുച്ച -
മൃഷഭം പർവതോത്തമം |
കൈലാസശിഖരം ചാത്ര
ദ്രക്ഷ്യന്ത്യരിനിഷൂദന ||6.74.30 ||

തയോഃ ശിഖരയോർമധ്യേ
പ്രദീപ്തമതുലപ്രഭം |
സർവൗഷധിയുതം വീര
ദ്രക്ഷ്യന്ത്യാഷധിപർവതം ||6.74.31 ||

തസ്യ വാനരശാർദൂല
ചതസ്രോ മുർധ്നി സംഭവാഃ |
ദ്രക്ഷ്യന്ത്യാഷധയോ ദീപ്താ
ദീപയന്തീർദിശോ ദശ ||6.74.32 ||

മൃതസഞ്ജീവനീം ചൈവ
വിശൽയകരണീമപി |
സുവർണകരണീം ചൈവ
സന്ധാനീം ച മഹൗഷധീം ||6.74.33 ||

താഃ സർവാ ഹനുമൻ ഗൃഹ്യ
ക്ഷിപ്രമാഗന്തുമർഹസി |

ആശ്വാസയ ഹരീൻ പ്രാണൈ -
ർയോജ്യ ഗന്ധവഹാത്മജ || 6.74.34 ||

ശ്രുത്യാ ജാംബവതോ വാക്യം
ഹനുമാൻ മാരുതാത്മജഃ |
ആപൂർയത ബലോദ്ധർഷൈ -
ർവായുവേഗൈരിവാർണവഃ || 6.74.35 ||

സ പർവതതടാഗ്രസ്ഥഃ
പീഡയൻ പർവതോത്തമഃ |
ഹനുമാൻ ദൃശ്യതേ വീരോ
ദ്വിതീയ ഇവ പർവതഃ || 6.74.36 ||

ഹരിപാദവിനിർഭഗ്നോ
നിഷസാദ സ പർവതഃ |
ന ശശാക തദാത്മാനം
വോഽഘം ഭൃശനിപീഡിതഃ || 6.74.37 ||

തസ്യ പേതൂർനഗാ ഭൂമൗ
ഹരിവേഗാച്ച ജ്ജലുഃ |
ശൃംഗാണി ച വ്യശീർയന്ത
പീഡിതസ്യ ഹനുമാതാ || 6.74.38 ||

തസ്മിൻ സമ്പീഡ്യമാനേ തു
ഭഗദ്ദ്രുമശിലാതലേ |
ന ശേകൂർവാനരാഃ സ്ഥാതും
ഘൂർണമാനേ നഗോത്തമേ || 6.74.39 ||

സാ ഘൂർണിതമഹാദ്വാരാ
പ്രഭഗ്നഗൃഹഗോപുരാ |

ലങ്കാ ത്രാസാകുലാ രാത്രൗ
പ്രസ്യന്തേവാഭവത് തദാ || 6.74.40 ||

പൃഥിവീധരസങ്കാശോ
നിപീഡ്യ പൃഥിവീധരം |
പൃഥിവീം ക്ഷോഭയാമാസ
സാർണവാം മാരുതാത്മജഃ || 6.74.41 ||

ആരുരോഹ തദാ തസ്മാ -
ദ്ധരിർമലയപർവതം |
മേരുമന്ദരസങ്കാശം
നാനാപ്രസ്രവണാകുലം || 6.74.42 ||

നാനാദ്രുമലതാകീർണം
വികാസികമലോത്പലം |
സേവിതം ദേവഗന്ധർവൈഃ
ഷഷ്ടിയോജനമുച്ഛിതം || 6.74.43 ||

വിദ്യാധരൈർമുനിഗണൈ -
രപ്ലരോദിർനിഷേവിതം |
നാനാമൃഗഗണാകീർണം
ബഹുകന്ദരശോഭിതം || 6.74.44 ||

സർവാനാകുലയംസ്കൃത്ര
യക്ഷഗന്ധർവകിന്നരാൻ |
ഹനുമാൻ മേഘസങ്കാശോ
വവൃധേ മാരുതാത്മജഃ || 6.74.45 ||

പദ്ഭ്യാം തു ശൈലമാപീഡ്യ
വധവാമുഖവൻമുഖം |

വിവൃത്യോഗ്രം നനാഭോച്ചൈ -
സ്ത്രാസയൻ രജനീചരാൻ || 6.74.46 ||

തസ്യ നാനദ്യമാനസ്യ
ശ്രുത്യാ നിനദമുത്തമം |
ലങ്കാസ്ഥാ രാക്ഷസവ്യാഘ്രോ
ന ശേകുഃ സ്സന്ദിതും ക്വചിത് || 6.74.47 ||

നമസ്ത്യത്യാ സമുദ്രായ
മാരുതിർഭീമവിക്രമഃ |
രാഘവാർഥേ പരം കർമ
സമീഹത പരന്തപഃ || 6.74.48 ||

സ പുച്ഛമുദ്യദ്യ ഭുജംഗകൽപം
വിനദ്യ പൃഷ്ഠം ശ്രവണേ നികുച്യ |
വിവൃത്യ വക്ത്രം വഡവാമുഖാഭ -
മാപുഷ്ഠവേ വ്യോല്ലി സ ചണ്ഡവേഗഃ || 6.74.49 ||

സ വൃക്ഷഖണ്ഡാംസ്തരസാ ജഹാര
ശൈലാഞ്ശിലാഃ പ്രാകൃതവാനരാംശ്ച |
ബാഹൂരുവേഗോദ്ഗതസമ്പ്രണുനാ -
സ്തേ ക്ഷീണവേഗാഃ സലിലേ നിപേതൂഃ || 6.74.50 ||

സ തൗ പ്രസാർയോരഗഭോഗകൽപൗ
ഭുജൗ ഭുജംഗാരിനികാശവീര്യഃ |
ജഗാമ ശൈലം നഗരാജമഗ്ര്യം
ദിശഃ പ്രകർഷന്നിവ വായുസുനൂഃ || 6.74.51 ||

സ സാഗരം ഘൂർണിതവീചിമാലം
തദന്ദസാ ഭ്രാമിതസർവസത്ത്വം |

സമീക്ഷമാണഃ സഹസാ ജഗാമ
ചക്രം യഥാ വിഷ്ണുകരാഗ്രമുക്തം || 6.74.52 ||

സ പർവതാൻ പക്ഷിഗണാൻ സരാംസി
നദീസ്തടാകാനി പുരോത്തമാനി |
സ്തീതാഞ്ജനാംസ്താനപി സമ്പ്രവീക്ഷ്യ
ജഗാമ വേഗാത് പിതൃതുൽയവേഗഃ || 6.74.53 ||

ആദിത്യപഥമാശ്രിത്യ
ജഗാമ സ ഗതശ്രമഃ |
ഹനുമാംസ്ത്വരിതോ വീരഃ
പിതൃസ്തുൽയപരാക്രമഃ || 6.74.54 ||

ജവേന മഹതാ യുക്തോ
മാരുതിർവാതരംഹസാ |
ജഗാമ ഹരിശാർദൂലോ
ദിശഃ ശബ്ദേന നാദയൻ || 6.74.55 ||

സൂരഞ്ജാംബവതോ വാക്യം
മാരുതിർഭീമവിക്രമഃ |
ദദർശ സഹസാ ചാപി
ഹിമവന്തം മഹാകപിഃ || 6.74.56 ||

നാനാപ്രസ്രവണോപേതം
ബഹുകന്ദരനിർത്ഥരം |
ശ്വേതാദ്രചയസങ്കാശൈഃ
ശിഖരൈശ്ചാരുദർശനൈഃ |
ശോഭിതം വിവിധൈർവൃക്ഷൈഃ -
രഗമത് പർവതോത്തമം || 6.74.57 ||

സ തം സമാസാദ്യ മഹാനഗേന്ദ്ര -
 മതിപ്രവൃദ്ധോത്തമഹേമശൃംഗം |
 ദദർശ പുൺയാനി മഹാശ്രമാണി
 സുരർഷിസംഘോത്തമസേവിതാനി || 6.74.58 ||

സ ബ്രഹ്മകോശം രജതാലയം ച
 ശക്രാലയം രുദ്രശരപ്രഭോക്ഷം |
 ഹയാനനം ബ്രഹ്മശിരശ്ച ദീപ്തം
 ദദർശ വൈവസ്വതകിങ്കരാംശ്ച || 6.74.59 ||

വഹ്യാലയം വൈശ്രവണാലയം ച
 സൂര്യപ്രഭം സൂര്യനിബന്ധനം ച |
 ബ്രഹ്മാലയം ശങ്കരകാർമുകം ച
 ദദർശ നാദിം ച വസുന്ധരായാഃ || 6.74.60 ||

കൈലാസമഗ്ര്യം ഹിമവച്ഛിലാം ച
 തം വൈ വൃഷം കാഞ്ചനശൈലമഗ്ര്യം |
 പ്രദീപ്തസർവൗഷധിസമ്പ്രദീപ്തം
 ദദർശ സർവൗഷധിപർവതേന്ദ്രം || 6.74.61 ||

സ തം സമീക്ഷ്യാനലരാശിദീപ്തം
 വിസിന്ധിയേ വാസവദൂതസുനുഃ |
 ആപ്തൃത്യ തം ചൗഷധിപർവതേന്ദ്രം
 തത്രൗഷധീനാം വിചയം ചകാര || 6.74.62 ||

സ യോജനസഹസ്രാണി
 സമതീത്യ മഹാകപിഃ |
 ദിവ്യൗഷധിധരം ശൈലം
 വ്യചരൻമാരുതാത്മജഃ || 6.74.63 ||

മഹൗഷധ്യസ്തതഃ സർവാ -
 സ്തസ്മിൻ പർവതസത്തമേ |
 വിജ്ഞായാർമിനമായാന്തം
 തതോ ജഗ്മുരദർശനം || 6.74.64 ||

സ താ മഹാത്മാ ഹനുമാനപശ്യം -
 ശ്ചുകോപ രോഷാച്ച ഭൃശം നനാദ |
 അമൃഷ്യമാണോഗ്രിസമാനചക്ഷു -
 ര്മഹീധരേന്ദ്രം തമുവാച വാക്യം || 6.74.65 ||

കിമേതദേവം സുവിനിശ്ചിതം തേ
 യദ് രാഘവേ നാസി കൃതാനുകമ്പഃ |
 പശ്യാദ്യ മദ്ബാഹുബലാഭിഭൂതോ
 വികീർണമാത്മാനമഥോ നഗേന്ദ്ര || 6.74.66 ||

സ തസ്യ ശൃംഗം സനഗം സനാഗം
 സകാഞ്ചനം ധാതുസഹസ്രജുഷം |
 വികീർണകൂടം ജ്വലിതാഗ്രസാനും
 പ്രഗൃഹ്യ വേഗാത് സഹസോൻമമാഥ || 6.74.67 ||

സ തം സമുത്പാദ്യ ഖമുത്പപാത
 വിത്രാസ്യ ലോകാൻ സസുരാസുരേന്ദ്രാൻ |
 സംസ്തൂയമാനഃ ഖചരൈരനേകൈ -
 ര്ജഗാമ വേഗാദ് ഗരുഡോഗ്രവേഗഃ || 6.74.68 ||

സ ഭാസ്തരാധ്യാനമനുപ്രപന്ന -
 സ്തം ഭാസ്തരാഭം ശിവരം പ്രഗൃഹ്യ |
 ബഭൗ തദാ ഭാസ്തരസന്നികാശോ
 രവേഃ സമീപേ പ്രതിഭാസ്തരാഭഃ || 6.74.69 ||

സ തേന ശൈലേന ഭൃശം രരാജ
 ശൈലോപമോ ഗന്ധവഹാത്മജസ്തു |
 സഹസ്രധാരേണ സപാവകേന
 ചക്രേണ വേ വിഷ്ണുരിവാർപിതേന || 6.74.70 ||

തം വാനരാഃ പ്രേക്ഷ്യ തദാ വിനേദുഃ
 സ താനപി പ്രേക്ഷ്യ മുദാ നനാദ |
 തേഷാം സമുത്കൃഷ്ടരവം നിശമ്യ
 ലങ്കാലയാ ഭീമതരം വിനേദുഃ || 6.74.71 ||

തതോ മഹാത്മാ നിപപാത തസ്മിൻ
 ശൈലോത്തമേ വാനരസൈന്യമധ്യേ |
 ഹർയുത്തമേഭ്യഃ ശിരസാഭിവാദ്യ
 വിഭീഷണം തത്ര ച സന്ധ്യാജേ സഃ || 6.74.72 ||

താവപ്യുഭൗ മാനുഷരാജപുത്രൗ
 തം ഗന്ധമാഘ്രായ മഹൗഷധീനാം |
 ബഭൂവതുസ്തുത്ര തദാ വിശൽയാ -
 വുത്തസ്ഥൂരൻയേ ച ഹരിപ്രവീരാഃ || 6.74.73 ||

സർവേ വിശൽയാ വിരുജ്യാഃ ക്ഷണേന
 ഹരിപ്രവീരാശ്ച ഹതാശ്ച യേ സ്യുഃ |
 ഗന്ധേന താസാം പ്രവരൗഷധീനാം
 സുപ്താ നിശാന്തേഷ്ചിവ സമ്പ്രബുദ്ധാഃ || 6.74.74 ||

യദാപ്രഭൃതി ലങ്കായാം
 യുധ്യന്തേ ഹരിരാക്ഷസാഃ |
 തദാപ്രഭൃതി മാനാർഥ -
 മാജ്ഞയാ രാവണസ്യ ച || 6.74.75 ||

യേ ഹന്യന്തേ രണേ തത്ര
രാക്ഷസാഃ കപികുഞ്ജരൈഃ |
ഹതാ ഹതാസ്തു ക്ഷിപ്യന്തേ
സർവ ഏവ തു സാഗരേ ||6.74.76 ||

തതോ ഹരിർഗന്ധവഹാത്മജസ്തു
തമോഷധീശൈലമുദഗ്രവേശഃ |
നിനായ വേഗാദ്ധിമവന്തമേവ
പുനശ്ച രാമേണ സമാജഗാമ ||6.74.77 ||

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
യുദ്ധകാണ്ഡേ ചതുഃസപ്തതിതമഃ സർഗഃ ||